

NEKAJ STATISTIKE.

(Referat primerja g. dr. Haispa ob otvoritvi Protituberkuloznega dispanzerja v Celju dne 21. 1. m.)

Povodom današnje otvoritve dispanzerja mi dovolite nekoliko podatkov primerjalne statistike o jetiki.

V zapadno- in severno-evropskih državah je umrlo v zadnjem desetletju pred svetovno vojno na 10.000 prebivalcev 12-22 oseb na leto. Najmanjša je bila umrljivost na jetiki v Belgiji in Angliji, največja v Švici in na Francoskem.

V bivši avstrijski monarhiji je bila umrljivost vsled jetike v letih 1881. do 1885. — 39 na leto na 10.000 prebivalcev in je polagoma padala na 30 $\frac{1}{2}$ v letu 1910. Torej je bila umrljivost za eno tretjino ali pa še enkrat toliko kakor v zapadno-evropskih državah.

Nas seveda zanima, kako je v tem oziru s Slovenijo.

V Sloveniji je umrlo v dobi od leta 1908.—1919. na jetiki skupno 36.517 ljudi, na leto povprečno 3043. Preračunano na 10.000 prebivalcev in leto, kakor v zgoraj imenovanih državah, dobimo število 30 $\frac{1}{2}$, torej število, ki je veljalo za staro Avstrijo. Tudi v Sloveniji se je opazilo pred vojno padanje umrljivosti, tako da je umrljivost na 10.000 prebivalcev v letu 1908. znašala 33, leta 1914. pa 28.

Kar se tiče obmejnih pokrajin Slovenije, imamo sledeče podatke: V Koroški in Štajerski približno 26 na 10.000 prebivalcev in leto (torej nekaj manj kot v Sloveniji), na Madžarskem 32 (torej nekaj več kot v Sloveniji), v obmejnih okrajih Hrvaške 37—43, torej precej večja umrljivost, ki pa dalje proti vzhodu še raste.

Splošna umrljivost v Sloveniji je torej znašala 30 $\frac{1}{2}$ na leto.

Veliko razliko je opaziti glede umrljivosti na jetiki v mestih Ljubljana, Maribor, Celje, Ptuj in med okraji. V teh mestih je namreč umrlo v letih 1908.—1919. na 10.000 prebivalcev 56 na leto, po deželi pa samo okoli 27, torej za polovico manjša umrljivost.

Pa tudi med posameznimi mesti je velika razlika:

Pred vojno je umrlo v Mariboru na 10.000 prebivalcev v letu 42 ljudi, v Ptuj 44, v Ljubljani 50, v Celju pa celih 90. Torej več kot dvakrat toliko kakor v Mariboru.

V Mariboru je med vojno umrljivost padala, leta 1920. pa se je zopet dvignila na 58, tako da je leta 1920. umrljivost najmanjša v Ptuj 44 na leto, potem v Ljubljani s 46, nato šele pride Maribor z 53 in zadnje je zopet Celje s 87 smrtimi slučajmi na leto.

Pojav večje umrljivosti na jetiki v mestih kot na deželi opazamo ne samo pri nas, ampak splošno.

Tudi okraji kažejo precejšnjo razliko glede umrljivosti. Najbolj zdravi okraji so Ljutomer in Logatec, prvi pred vojno 23 na leto in 10.000 prebivalcev, Logatec pred vojno 26, leta 1920 pa oba okraja 17. Večina okrajev je imela pred vojno 24 do 27 umrljivosti, samo Kranj, Ljubljanska okolica, Radovljica in Slovenjgradec so imeli umrljivost nad 40 na leto in 10.000 prebivalcev.

Leta 1920. so se ravno v teh okrajih razmere precej zboljšale, tako da znaša umrljivost v Kranju, Ljubljanski okolici in Radovljici 30—35 na leto, v Slovenjgradcu pa samo 25 $\frac{1}{2}$. Zato pa opazamo v celjskem okraju namesto 23 pred vojno leta 1920. 27, in v mariborskem okraju namesto 24 pred vojno naravnost frapantni porastek na 82 v letu 1920.

Umrlijivost na jetiki je največja v prvih dveh letih življenja, potem pada do 16. leta, od tedaj naprej pa zopet počasi raste in doseže vrhunec med 50. in 60. letom.

Od vseh ljudi, ki umrejo v starosti 15—30 let, jih umre 62—63%, torej več kot polovica, na jetiki.

Po splošni statistiki — za Slovenijo je nimam na razpolago — umre z ozirom na poklic od 10.000 kmetijskih delavcev na leto 15, železolarjev in zidarjev 50, brivcev, knjigovozov, slikarjev, ključavničarjev okrog 60, kamnoseških delavcev do 80 na leto na jetiki.

Na kratko rečeno: v prvi vrsti podležejo jetiki navadni in tovarniški delavci, potem obrtniki.

Ze zadnja statistika nam nudi razlago, zakaj je umrljivost v posameznih mestih in okrajih tako velika. To so centri industrije.

V Celju in okraju imamo tekstilno in kemično industrijo, predelavo mineralnih surovin, rudokope.

V Mariboru in okraju: kovinska in kemična industrija.

Istotako v okraju Slovenjgradec.

V Radovljici in Kranju je železna in kemična industrija.

V Ljubljani in okolici imamo zastopane mnogoštevilne industrije.

Industrijalizacija je v prvi vrsti vzrok in neugodne higijenične razmere, v katerih živi delavstvo.

Industrije pa dežela ne more prenesti, zato je treba uporabiti vsa sredstva, ki so se dosedaj pokazala uspešna v boju proti jetiki.

Prva važna etapa sistematič. boja proti jetiki se je začela leta 1854., ko je Brehmer v Gobersdorfu v Nemčiji otvoril prvo zdravilišče za jetične. Po njegovem vzgledu so potem na različnih krajih osnovali podobne zavode, pozneje so posebno v Nemčiji osnovali zdra-

vilišča za manj premožne, ki so gotovo jako veliko dobrega storila.

Toda pri ogromnem številu jetičnih se je izkazalo iz finančnih razlogov nemogoče, da bi se vse potrebne sprejemalo v zavode.

Zato pomenja nastop Calmetta v Lille izreden napredek v boju proti jetiki. On je okoli l. 1900. upeljal protituberkulozne dispanzerje, to so posvečevalnice, ki nudijo vsakemu brezplačen zdravniški nasvet v svrhu ozdravljenja in v svrhu zašrane okuženja okolice bolnika.

Dispanzerji imajo torej nalogo, potem predavanj pojasniti vsa vprašanja glede poteka in zabrane jetike, najširše kroge seznaniti s pojmi osebnosti in splošne higijene. Naloga dispanzerja je, vsakega posebej zdravniško preiskati, mu v slučaju obolenja dati nasvete in zdravniško pomoč, nadalje kolikor mogoče se osebno prepričati o njegovih donaačih higijenskih razmerah in dati potrebna navodila na licu mesta, in ljudi, ki so sumljivi te bolezni, privedi v dispanzer, da se jih preišče.

Calmettov vzgled so v kratkem posnemali na Francoskem, v Belgiji, Nemčiji, kjer so nastale takozvane »Lungen-Fürsorgestätten«.

Odgovorni urednik: Rado Pečnik.

Izdaja in tiska: Zvezna tiskarna, Celje.

Ali zahtevate

povsod v kavarnah,
gostilnah, brivnicah
in javnih lokalih

„Novo Dobo“

CELJSKA POSOJILNICA

Stanje hranilnih vlog
čez K 120,000.000.—

Narodni dom (na oglu v pritličju)

Stanje hranilnih vlog
čez K 120,000.000.—

Sprejema hranilne vloge na hranilne knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje najugodnejše, izplačuje točno in nudi za iste največjo varnost.

Obavlja vse denarne, kreditne in posojilne transakcije najkulantnejše.

Vsakovrstna ročna dela

vzajem v komisijsko razprodajo v moji filijali na Bledu. Naročila je poslati na »ATELJE ROČNIH DEL«

Nika Zipser, Kranj (telefon 31)

Blagajničarka

z večletno prakso, zmožna vseh pisarniških del, želi premeniti službo. Cenj. ponudbe na upravo lista pod »Blagajničarka«.

Trboveljski premog

iz rudnikov: Lško, Hrastnik in Trbovlje in trboveljski prima portland cement

dobavi iz tukajšnjega skladišča ali pri celih vagonih od vagona po najnižjih dnevnih cenah

Premog se dostavlja na željo tudi na dom.

ZVEZA SLOVENSkih TRGOVCEV

Cvenkel, Elsbacher in Ravnikar pri podružnici Ljubljanske kreditne banke v Celju.

LASTNI DOM

registrovana kreditna in stavn. zadruga z omejeno zavezo

sprejema hranilne vloge tudi od nečlanov in jih obrestuje po 8% osem od sto — proti odpovedi po 10% od sto — na leto.

Pisarna: CELJE, Prešernova ul. 151.

Telefon štev. 75 in 76

Podružnica

Poštni ček. rač. 10.598

Ljubljanske kreditne banke v Celju

Delniška glavnica in rezerve
Din 60,000.000.—

Centrala v Ljubljani

Delniška glavnica in rezerve
Din 60,000.000.—

Ustanovljena leta 1900

Podružnice

Brežice, Črnomelj, Gorica, Kranj, Maribor, Metkovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje vsakovrstne kredite.

Prodaja srečke državne razredne loterije.

Otvorja akreditive in izdaja kreditna pisma za tu- in inozemstvo.